

9. Кистяковский Б. В защиту права (Интеллигенция и правосознание) / Б. Кистяковский [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://antology.igrunov.ru/authors/kistyak/pravo.html>
10. Крупник Л.О. Історія України : формування етносів, нації, державності : Навч. посіб. [для студ. вищ. навч. зак.] / Л. О. Крупник – К. : Центр учебової літератури, 2009. – 216 с.
11. Костомаров М.І. Слов'янська міфологія / М. І. Костомаров ; [упоряд., приміт. І.П. Бетко, А.М. Полотай]. – К. : Либідь, 1994. – 384 с.
12. Римаренко Ю.І. Національний розвій України : проблеми і перспективи / Ю. І. Римаренко. – К. : Юрінком. – 1995. – 272 с.
13. Сливка С.С. Українська національна філософія права : антологічний ракурс / С. С. Сливка. – Львів : Воля, 2001. – 168 с.
14. Оборотов Ю.Н. Традиции и новации в правовом развитии : Монография / Ю. Н. Оборотов. – Одесса : Юридична література, 2001. – 160 с.
15. Щедрин О.Г. Этнические особенности русского правосознания : Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / О.Г. Щедрин. / – Ростов н/Дону : Ростовский государственный университет путей сообщения, 2004. – 201 с.

УДК 378.011.3-051

Галдецька І. Г., доцент кафедри
іноземних мов НАВС, к.ю.н.

Організаційно-управлінська діяльність викладача вищого навчального закладу системи МВС України

Стаття присвячена проблемам вивчення особливостей особистості і діяльності викладачів на прикладі вищого навчального закладу системи МВС України. Конкретизація проблеми особистості і діяльності викладача вищого навчального закладу системи МВС України припускає розгляд декількох аспектів і приводить до необхідності теоретичного висвітлення змісту та її специфічної ролі в прогресивному розвитку професіоналізму викладача.

Ключові слова: викладач, правоохоронна діяльність, вищий навчальний заклад, МВС України, навчання, виховання.

Статья посвящена проблемам изучения особенностей личности и деятельности преподавателей на примере высшего учебного заведения системы МВД Украины. Конкретизация проблемы личности и деятельности преподавателя вуза системы МВД Украины предполагает рассмотрение нескольких аспектов и приводит к необходимости теоретического освещения содержания и ее специфической роли в прогрессивном развитии профессионализма преподавателя.

Ключевые слова: преподаватель, правоохранительная деятельность, высшее учебное заведение, МВД Украины, обучения, воспитания.

Article investigates the study of personality characteristics and activities of teachers in the example of the higher educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Concretization of the problem of personality and activity of the teacher of high school of the Ministry of Interior of Ukraine involves consideration of several aspects and leads to the necessity of theoretical coverage of content and its specific role in the progressive development of professionalism of teachers.

Keywords: teacher, law enforcement, higher education, Ministry of Internal Affairs of Ukraine, training.

Актуальність теми. Кардинальні зміни у суспільстві, у тому числі в сфері правоохоронної та правозастосовчої діяльності, зумовлюють необхідність посилення вимог до підготовки фахівців цієї галузі. Сучасний працівник міліції повинен мати глибокі фахові знання у галузі юриспруденції, вміти їх використовувати у практичній діяльності, бути здатним до самоосвіти, саморозвитку, аналізу соціально-економічних явищ, процесів, проблем у суспільстві, усвідомлювати місце, роль і завдання своєї професійної діяльності, володіти високим рівнем загальної культури, відзначатися сформованістю як особистісних, так і професійних якостей.

Виклад основного матеріалу. Підготовка висококваліфікованих фахівців визначальною мірою залежить від викладачів вищих навчальних закладів системи МВС та якості їх педагогічної діяльності. Під педагогічною діяльністю викладача ВНЗ системи МВС необхідно розуміти його професійну діяльність, яка в цілому спрямована на якісну підготовку (навчання і виховання) фахівців для правоохоронної та правозастосовчої діяльності й зумовлюється рівнем фахових, психолого-педагогічних знань і вмінь, професійно значущими особистісними якостями, здібностями, психофізичними можливостями викладача.

Різноманітні та багатогранні завдання вирішують викладачі ВНЗ системи МВС. Аналіз їх функціональних обов'язків і змісту діяльності свідчить про те, що вони, по-перше, відповідають за навчання курсантів і слухачів, по-друге, концентрують і зосереджують змістовні педагогічні функції, являючись, водночас, педагогами, вихователями і організаторами навчально-виховного процесу у ВНЗ системи МВС, по-третє, характер завдань, які виконують вони вимагають від них професійних знань, навичок та вмінь, високих особистісних індивідуально-психологічних якостей.

Викладацька діяльність є складно організованою системою ряду діяльностей: найперша з них — діяльність викладача, що навчає безпосередньо. Викладач є відчуженим від функції і змісту цілого, він тільки виконує ззовні задані йому функції. Наступні діяльність є рефлексивно надбудовними над першою (тобто обслуговують її). Така діяльність узагальнення досвіду навчання, що полягає в зіставленні процедур навчання і виділенні найбільш ефективних прийомів і способів навчання, — діяльність методиста, який конструкує прийоми і методи навчання. Третя діяльність — теж методична, але спрямована на побудову навчальних засобів, навчальних предметів. Четверта діяльність складається з погоджування навчальних предметів в одне ціле — діяльність програмування, складання навчальних програм. Для здійснення такого програмування необхідно мати більш ясне уявлення про цілі навчання, однак найчастіше будують програму навчання, орієнтуючись тільки на деякі загальні обриси цілі [1, с. 78].

Такі цілі раніше формулювалися політиками, культурними діячами, але не педагогами. Сучасна соціокультурна ситуація і задачі освіти вимагають, щоб описом і проектуванням цілей навчання займався викладач, педагог-методолог. Це необхідно, по-перше, тому, що сучасна практична діяльність ставить часто дуже певні цілі, задачі, що можуть вирішити тільки спеціально підготовлені люди. По-друге, сучасне методологічне мислення може дуже ефективно проектувати навчальні процеси, але воно жадає від замовника чітких і визначених цілей. По-третє, сучасне технологічне суспільство швидке й інтенсивно розвивається і вимагає того ж від систем навчання, тобто вимагає спостереження за професійним ринком збути, швидкого і систематичного опису властивостей людини, необхідної суспільству, і оперативного проектування під задачу навчальних програм. У широкому значенні результатом такого телевогічного

мислення є проект людини, у більш вузькому значенні — проект фахівця, тобто повинні бути описані і співвіднесені одне з одним інтелектуальні функції, знання, здібності, котрі повинні бути в наявності в людини майбутнього [1, с. 78-79].

Навчання можна охарактеризувати як процес активної взаємодії між тим, хто навчає і тим, кого навчають, у результаті якого в того, кого навчають, формуються певні знання й уміння на основі його власної активності. А викладач створює для активності того, кого навчають, необхідні умови, направляє її, контролює, надає для неї потрібні засоби й інформацію. Функція навчання складається з максимального пристосування знакових і речовинних засобів для формування в людей здібності до діяльності [2, с. 53]. Найпростіший варіант навчання складається зі спілкування викладача (носія професійної діяльності) і студента, спрямованого до відтворення діяльності свого викладача, викладач же кваліфікує діяльність студента як правильну або неправильну. У цьому випадку виявляється безпосередність, нерозчленованість навчального процесу [2, с. 55].

Розвиток системи навчання складається з членування складних видів діяльності на прості і навчанні спочатку простим видам діяльності. Але такий розвиток припускає аналіз складної діяльності, виділення її елементів. Завдання полягає у виділенні зі складних професійних видів діяльності простих елементарних з метою наступної конструкції з таких простих діяльностей необхідних складних. Таким чином, перший принцип педагогічної рефлексії складається з виділення елементарних діяльностей і їхньої трансляції. Але цього часто недостатньо, оскільки неможливо до кінця розкласти діяльність на прості елементи, у діяльності виявляються більш складні зв'язки і відносини. Тому з'являється другий принцип, що складається з проектування і трансляції знакових засобів, які дозволяють побудувати (спроектувати) складну діяльність з освоєних елементів. Ці знакові засоби є засобами опису і проектування діяльності [3, с. 45].

З іншого, процесуально-технологічного, боку, навчальний процес, система навчальної діяльності описується як послідовність двох ситуацій навчання. Ці ситуації будуються таким чином, що попередні ситуації задають засоби, матеріал і т. п. для наступних. Тобто система навчання будється як ланцюг технологічного процесу, через який пропускається людина (з певними початковими властивостями) і наприкінці виходить зовсім перетвореною, засвоївши сукупність необхідних суспільству соціокультурних здібностей.

Таким чином, говорячи методологічною мовою, система навчання може бути описана як система, що розвивається від ситуації навчання до складної діяльності через рефлексивне розчленування діяльності до навчання спочатку на прості діяльності, і потім із простих — до побудови складних, задовільняючим умовам заданої задачі діяльностям.

Педагогічну активність можна розглядати як:

1) організаційно-управлінську діяльність (тобто засіб управління навчальною діяльністю);

2) розуміння свідомості студента й організація розуміння [4, с. 80].

Істотним моментом роботи викладача є комунікація і розуміння стану студента. Розуміння значить систематичне ставання на його внутрішню точку зору, розуміння зсередини іншої людини, тобто робота зі свідомістю. З іншого боку, викладач повинен також організовувати і розуміння себе, донести до студента щось, з його погляду, важливе, але розуміння не передається прямо, його можна домогтися тільки на підставі свого особистого досвіду (або організації такого досвіду, якщо його не було). Педагогічний акт (дія), таким чином, є комунікативним, діагностичним актом [5, с. 196].

Стосовно до навчального процесу у ВНЗ системи МВС управління являє собою

цілеспрямований, систематичний вплив викладача на колектив курсантів і слухачів або окрему особистість для досягнення заданих результатів навчання [6, с. 46].

Управляти – це не придушувати, не нав'язувати процесові хід, що суперечить його природі, а навпаки, максимально враховувати природу процесу, погоджувати кожен вплив на процес з його логікою.

Відмітні риси управління навчальним процесом у ВНЗ системи МВС полягають у наступному [6, с. 53]:

- свідомий і планомірний вплив, котрий завжди краще стихійної регуляції;
- наявність причинно-наслідкових зв'язків між управлюючою підсистемою (викладача) і об'єктом управління (курсант, слухач);
- динамічність або здатність керованої підсистеми переходити з одного якісного стану в інше;
- надійність, тобто здатність системи управління виконувати задані функції за певних умов протікання процесу;
- стійкість – здатність системи зберігати рух по наміченій траєкторії, підтримувати намічений режим функціонування, незважаючи на різні зовнішні і внутрішні обурення.

Процес управління виступає одночасно як циклічний і безперервний, що створюється одночасним і послідовним виконанням багатьох циклів управління. Управлінський цикл починається з постановки цілей і визначення завдань, а завершується їхнім рішенням, досягненням поставленої цілі. По досягненні якоєві цілі ставиться нова, і управлінський цикл повторюється. Ціль – дія – результат – нова ціль – така схематична картина безперервного управлінського процесу. Вона застосовна до наукового і навчально-виховного процесів [6, с. 55].

Ефективне управління процесом навчання можливо при виконанні певних вимог [7, с. 175]:

- 1) формулювання цілей навчання;
- 2) встановлення вихідного рівня (стану) керованого процесу;
- 3) розробка програми дій, що передбачає основні перехідні стани процесу навчання;
- 4) одержання по певних параметрах інформації про стан процесу навчання (зворотний зв'язок);
- 5) переробка інформації, отриманої по каналу зворотного зв'язку, вироблення і внесення в навчальний процес коригувальних впливів.

Завдання викладача ВНЗ у процесі управління полягають у зміні стану керованого процесу, доведенні його до заздалегідь наміченого рівня. Строго говорячи, управління процесом навчання передбачає визначення місця кожного учасника цього процесу, його функцій, прав і обов'язків, створення сприятливих умов для найкращого виконання їм своїх завдань.

Управління являє собою інформаційний процес, що характеризується замкнутим циклом передачі сигналів і контроль, що включає, за поведінкою об'єкта. Від керуючого органа (викладача) до керованого об'єкта (курсантів, слухачеві) надходять сигнали управління, від об'єкта до регулятора (викладачеві) йдуть сигнали зворотного зв'язку, що несуть відомості про фактичний стан керованого об'єкта. Роль викладача ВНЗ полягає в переробці одержуваної інформації, її осмисленні і виробленні рішення по внесенню в навчальний процес коректив.

Здійснення зворотного зв'язку стосовно до навчального процесу припускає рішення двох завдань [8, с. 113]:

1) визначення змісту зворотного зв'язку – виділення сукупності контролюваних характеристик на підставі цілей навчання і психологічної теорії навчання, що приймається за базу при складанні навчальних програм;

2) визначення частоти зворотного зв'язку.

Регулювання процесу навчання являє собою забезпечення такої діяльності керованої системи, при якій відхилення керованих величин вирівнюються і виводяться на рівень, заданий програмою управління [6, с. 114]. Виникаючі помилки, що свідчать про відставання курсантів або слухачів по тим або інших розділах, темам або дисципліні в цілому, наприклад, можуть бути такі: курсант (слухач) не може відтворити і пояснити матеріал, утрудняється пояснити ті чи інші поняття, виділити ті чи інші факти, оцінити закономірності і т. д. Щоб оперативно вносити корективи, необхідно контролювати основні параметри пізнавальної діяльності.

Н.Ф. Тализіна відзначає, що своєрідність навчання як системи управління складається, насамперед, у тім, що керований процес навчання, засвоєння здійснюється завжди конкретною особистістю. Складність і різноманіття особистісних факторів так великі, що при складанні основної програми навчання вони не завжди можуть бути враховані. При масовому навчанні основна програма в країному випадку може бути адаптована лише до деякої системи типових особливостей для певної групи учнів. У процесі ж навчання конкретної групи учнів можуть бути виявлені якісь додаткові особливості, урахування яких дозволить їм швидше досягти поставленої цілі [9, с. 127].

У процесі управління засвоєнням знань викладачеві ВНЗ системи МВС потрібно установити, чи навчилися курсанти (слушачі) узагальнювати і зіставляти факти, робити висновки, критично аналізувати отримані відомості; знати, як засвоюють вони матеріал підручника, чи вистачає їм часу на засвоєння, і т.д.

Для реалізації ефективного процесу навчання необхідна така теорія, що розглядає процес навчання як формування пізнавальної діяльності учнів, розташовуючи системою незалежних характеристик цієї діяльності і знанням основних етапів її становлення як переходу з плану суспільного досвіду в план досвіду індивідуального [9, с. 205].

З урахуванням усіх особливостей викладацька діяльності постає як організація навчального процесу за діагностично визначеними ієрархічними цілями навчання, цілісною побудовою його структурних компонентів, об'єктивною оцінкою результатів навчальної діяльності студентів та корекцією засвоєння їх знань та умінь. Тому центральним завданням професійної підготовки викладача ВНЗ є оволодіння базовими знаннями та навичками, котрі забезпечують ефективне виконання професійних функцій.

Педагогічна діяльність, спрямована на професійну підготовку фахівців в галузі правоохоронної діяльності є цілісним, системним процесом організації взаємодії викладача з курсантами та слухачами, заснованим на ідеях педагогічної підтримки, що включає в себе її основні види: діагностику, недирективну допомогу, спрямовану на активізацію механізмів саморозвитку особистості, консультування, корекцію професійно-особистісних деформацій.

Висновок. Кінцевим результатом педагогічної діяльності є фахівець зі сформованими професійно-значущими якостями: базовими якостями, що забезпечують ефективність професійної діяльності; якостями, що забезпечують професійне зростання.

Ефективність процесу педагогічної діяльності, спрямованої на професійну підготовку фахівців у галузі правоохоронної діяльності, забезпечує комплекс організаційно-педагогічних умов: побудова і впровадження в практику моделі і технології, що забезпечують розвиток і саморозвиток професійно-значущих якостей майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Педагогика и психология высшей школы : Учеб. пособие для студ. и асп. вузов / [М. В. Буланова-Топоркова и др.]. – 2-е изд., доп. и перераб. – Ростов н/Д : Феникс , 2002. – 543 с.
2. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс : учебник для студ. вузов, обуч. по пед. спец.: В 2 ч. / И.П. Подласый. – М. : Владос, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.
3. Певцова Е. А. Правовое образование - основа правового воспитания / Е. А. Певцова // Учитель. – 2004. – № 1. – С. 45 – 47.
4. Мороз О. Г. Викладач вищої школи : психолого-педагогічної основи підготовки : посібник / О. Г. Мороз , О. С. Падалка , В. І. Юрченко ; [НПУ ім. М. П. Драгоманова]. – К. : НПУ, 2010. – 206 с.
5. Настільна книга педагога : Актуальні прийоми та методи навчання. Практичні поради. Нормативні документи : Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром / Упорядд. В. М. Андрєєва, В. В. Григораш. – Х. : Основа : Тріада, 2007. – 352 с.
6. Митина Л. Интеллектуальная гибкость учителя : Психологическое содержание, диагностика, коррекция : учеб. пособие / Л. Митина, Н. Ефимова. – М.: Флинта, 2003. – 144 с.
7. Яворська Г. Х. Методи і форми навчання як елементи педагогічного процесу/ Г. Х. Яворська // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 1998. – № 2. – С. 174 – 178.
8. Стратегия модернизации содержания общего образования. – М. : 2009 «Мир книги» 2001. – 218 с.
9. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология : [учебн. пособ.] / Н. Ф. Талызина. – М. : Издательский Центр «Академия», 2013. – 288 с.

УДК 342.951

Галунько А. В., здобувач кафедри конституційного адміністративного та фінансового права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

Адміністративно-правові відносини у сфері діяльності служби дільничних інспекторів

В статті доведено, що адміністративно-правові відносини у сфері діяльності служби дільничних інспекторів є впорядковані нормами адміністративного права суспільні відносини стосовно забезпечення безпеки і прав громадян, які здійснюються службою дільничних інспекторів та характеризується взаємопов'язаністю всіх її складових компонентів (суб'єкти, об'єкти, зміст правовоїдносин та юридичні факти) зміст яких в першу чергу характеризується обов'язками служби дільничних інспекторів щодо захисту прав людини від противправних посягань, надання будь якої допомоги особі яка її потребує в межах своєї компетенції.

Ключові слова: адміністративно-правові відносини, суб'єкт; об'єкт; права громадян; служба дільничних інспекторів.

В статье доказано, что административно-правовые отношения в сфере деятельности службы участковых инспекторов упорядоченные нормами административного права общественные отношения по обеспечению безопасности и прав граждан, осуществляется службой участковых инспекторов и характеризуется взаимосвязанностью всех ее составляющих компонентов (субъекты, о ' объекты, содержание правоотношений и юридические факты) содержание которых в первую очередь характеризуются обязанностями службы участковых инспекторов по защите прав человека от противоправных посягательств, предоставление любой помощи лицу, которое нуждается в пределах своей компетенции.

Ключевые слова: административно-правовые отношения, субъект; объект; права граждан; служба участковых инспекторов.